

**HALK EĞİTİMİ MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
KÜLTÜRLER ARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİ İLE EMPATİK
EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**Akif GÜNER¹Dr. Öğr. Üyesi A. Faruk LEVENT²**Özet**

Bu araştırmada halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan 16 halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu evren içinden uygun örneklem yöntemi ile belirlenen halk eğitimi merkezlerinde çalışan 270 öğretmen, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", "Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği" ve "Empatik Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde öncelikle veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen veriler istatistik programında çözümlenmiş, manidarlıklar minimum $p < ,05$ düzeyinde sınanmıştır. Betimleyici frekans ve yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri saptanmıştır. Ayrıca t testi tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlı çıkması durumunda da Scheffe testine başvurulmuştur. Ayrıca ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda; öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık ve empatik eğilimlerini geliştirmeye yönelik, öğretmenlik mesleğinin stresli yönleriyle daha etkili şekilde başa çıkmaya yardımcı olacak okul temelli uygulama ve stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Öğretmenlerin farklı kültürlerden kişilerle ders dışı zamanlarda sosyal ve sportif aktivitelere katılımının sağlanmasının, onları kültürler arası duyarlılık ve empatik eğilimlerini artıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Kültürler Arası Duyarlılık, Empati, Empatik Eğilimi, Halk Eğitimi Merkezi**THE RELATIONSHIP BETWEEN PUBLIC EDUCATION CENTER TEACHERS
INTERCULTURAL SENSITIVITY LEVELS AND EMPATHIC TENDENCIES****Abstract**

The purpose of this study was to examine the relationship between the intercultural sensitivity levels and empathic tendencies of the teachers working in public education centers. The population of this research includes the teachers working in the 16 public education centers located at Anatolian side of Istanbul Province in the academic year of 2017-2018. The research sample of 270 teachers, working on public education centers was formed by appropriate sampling method from this research. "Personal Information Form", "Intercultural Sensitivity Scale" and "Empathic Tendency Scale" have been used to collect data in the study. In the analysis of the data, the data has been first transferred to the electronic environment. The obtained data has been analyzed in the program. The significance has been tested at minimum $p < ,05$ level. Descriptive frequency and percentage distribution, arithmetic average and standard deviation values have been determined. Additionally, t test and one-way analysis of variance have been used. Finding meaningfully, Scheffetest has been implemented as well. Correlation analysis has been done in order to determine the relation among the scale scores. In accordance with the results of the study, it is advised that the strategies and applications based on school are to be developed in order to help the teachers overcome the stressful issues in terms of developing the intercultural sensitivity levels and empathic tendencies. It is thought that ensuring the teachers to be involved in the social and sportive activities out of school time with the ones coming from different cultures so as to improve their intercultural sensitivity and empathic tendencies.

Keywords: Teacher, Intercultural Sensitivity, Empathy, Empathic Tendency, Public Education Center**Özgün Araştırma / Original Article**¹ Sorumlu yazar/Corresponding Author, Marmara Üniversitesi, Türkiye, akifguner@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7447-57-41

² Marmara Üniversitesi, Türkiye, faruklevent@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-3429-6666

GİRİŞ

Kültür genel olarak ya bireysel açıdan ya da bir insan grubuyla ilgili bir kavram olarak ele alınmıştır. “Kültür” kelimesi dünyaya yönelmek, büyüme, yetiştirmek ve beslemek anlamına gelir (Şişman, 2007, s.1). Kültür, akim (zihnin ve ruhun) bazı yetenek birimlerinin amaca elverişli düşünsel çalışma ve pratiklerle geliştirilmesidir. (Meriç, 1982, s.44). Kültür, belirli bir toplumun karakterini meydana getiren fikirleri, bilgileri, bütün kültür sahalarını kapsayan ve onlara nüfuz eden inançları, tutum ve davranış tiplerini içeren bir sistemdir (Ülken 1970, s.185). Kültürle ilgili tanımlardan bazıları şöyle sıralanabilir (Şişman, 2007, s. 1):

- “Yaşanılan toplumun sosyal mirasıdır”
- “Bireylerin düşünce, his ve inanç biçimidir”
- “Topluma ait yaşam biçimidir”
- “Toplumsal problem çözme biçimidir”
- “Öğrenilmiş davranışların tümüdür”
- “Davranışların düzenlemesini sağlayan normlardır”
- “Karşılıklı iletişimle oluşmuş toplumsal bilgilerdir”
- “Egemenliğin yansımasıdır.”

Kültür, maddi öğeler ve manevi öğeler; başka bir yaklaşımla da bilişsel, davranışsal, teknik öğeler olarak sınıflandırılır (Şişman, 2007, s. 3). Bilim adamlarının kültür kavramına getirdikleri tanımlara baktığımızda, kavramın bütün bu öğelerin hepsini kapsadığını görürüz. Kültüre, bir hayat biçimi, sosyal süreçlerde öğrendiğimiz maddi ve manevi öğelerin bir bütünü, içinde bulunduğu yaşam koşullarına uyum süreci, sosyal etkileşim ürünü, insanoğlunun yarattığı her şey diyebiliriz (Güvenç, 1970, s.13).

Kültürlerarası öğrenmenin sürekli ilerlemeyle ayırt edilen bir süreç olduğunu ve bireyin kültürlerarası duyarlılık geliştirme aşamasının teşhis edilebileceği gerçeğini dikkate almak gerekir (Bulduk ve ark., 2011). Kültürler arası duyarlılık, insanlar arasındaki kültürel farklılıkların ve benzerliklerin onlara bir değer atfetmeden var olduğunu fark etmektedir. Olumlu ya da olumsuz, iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış; Bu basitçe, insanların hepsinin aynı olmadığını ve kültürünüzün diğer herhangi bir kültüre göre daha iyi olmadığını fark ettiğiniz anlamına gelir (Dabbah, 2017).

Kültür kavramı ile birlikte ele alınması gereken belki de en önemli kavram değişmedir (Arslan, 2004, s. 49). Aslında kültür, değişmesi güç bir fenomendir. Ancak, kültürler zaman içinde değişebilir (Şişman, 2007, s.160). Her gün maddi kültüre yeni şeyler ekleniyor ve maddi olmayan kültürü de etkiliyorlar.

Kültürün tanımından sonra "Empati" teriminin tanımına bakacak olursak; geçen yüzyılda kendimizi "gözlemlediğimiz" duygu süreci olarak adlandırılan Almanca “*empfindung*” kelimesinden kurulmuştur (Titchener, 1909). Başlangıçta bu terim felsefi estetikte kullanıldı ve kendini yalnızca görselliği değil, nesnenin hissiyatını paylaşarak yaşayan bir sanat nesnesine yansıtmayı gerektirdi. Bununla birlikte, 20. yüzyılın başlarında bu terim, sosyal bilimler alanıyla ilgili daha kapsamlı bir anlam taşımış ve başkalarını nasıl hissettirdiğimiz süreçten söz etmeye başlamıştır (Lipps, 1903, 1905).

Dökmen (2003, s. 11), empatiyi, empatik eğilim (EE) ve empatik beceri (EB) olmak üzere iki yönüyle ele almıştır. Empatik eğilim empatinin duygusal boyutunu oluşturmakta ve bireyin empati kurma potansiyelini göstermektedir. Empatik beceri ise bireyin empati kurabilme durumunu göstermektedir.

Empati, kendini bir başkasının yerine koyabilmek, olayları başkalarının bakış açılarından görebilmek, başkalarının duygularını anlayabilmek ve başkalarını anlamada gerçeğe yakın olabilmektir (Dökmen, 2003, s. 136).

Empati tanımı üç temel ögeden oluşmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz (Dökmen, 2003, s. 136):

1. Empati kuracak kişi, kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısıyla bakmalıdır. Her insan dünyaya; kendine özgü bir bakış tarzıyla bakar. Eğer bir insanı anlamak istiyorsak, dünyaya onun bakış açısıyla bakmalı, olayları onun gibi algılamaya ve yaşamaya çalışmalıyız. Empati kurmaya çalıştığımız kişinin rolünde kısa bir süre kalmalıyız ve sonra kendi yerimize dönmeliyiz. Kendi yerimize dönmediğimiz sürece empati kurmuş sayılmayız.

2. Empati tanımının ikinci ögesi, karşımızdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamak ve hissetmektir. Karşımızdaki kişinin yalnızca duygularını ya da yalnızca düşüncelerini anlamış olmak yeterli değildir. Empati tanımında bu öge vurgulandığında, empatinin iki temel bileşeni ortaya çıkmaktadır. Bunlar, empatinin bilişsel ve duygusal bileşenleridir. Karşımızdakinin rolüne girerek onun ne düşündüğünü anlamamız, bilişsel nitelikli bir etkinlik (bilişsel rol alma / bilişsel perspektif alma), karşımızdakinin hissettiklerinin aynısını hissetmemiz ise duygusal nitelikli bir etkinliktir (duygusal rol alma/duygusal perspektif alma). Duygusal rol almanın sağlanabilmesi için bilişsel rol almanın da sağlanmış olması gerekmektedir.

3. Empati tanımındaki son öge ise, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşısındaki kişiye iletilmesi davranışıdır. Karşımızdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini tam olarak anlasak ve hissetsek bile, eğer anladığımızı ona ifade etmezsek empati kurma sürecini tamamlamış sayılmayız.

Kültürü bir bütün veya bir sistem olarak görebiliriz. Fakat bu bütünü ya da sistemi tanımlamak oldukça zordur. Bu zorluğun nedenlerinden biri de kavramın soyut bir anlam içermesidir. Bu soyut kavramı destekleyen, besleyen değişkenler, bulgular gözlemlenebilir türden olgular olmakla birlikte gözlemlenmesi zor olan bir takım soyut değerleri de içerir (Bingöl, 2010, s.36). Empati ise hayatınızı zenginleştirecek ve çevrenizdeki dünya deneyiminizi genişletecek bir uygulamadır. Kendi varlığınızın, sorunlarınızın ve duygularınızın dışına çıkarak daha derin, daha ruhsal tatmin edici bir etkileşim ve farkındalık seviyesine bağlanmaktadır.

Bu araştırmada; halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi aşağıdaki problem durumlarına yönelik çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu problem cümleleri şunlardır:

1.Halk Eğitim Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri nasıldır?

2.Halk Eğitimi Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılıkları

- ✓ Cinsiyet,
- ✓ Yaş,
- ✓ Mezuniyet,
- ✓ Unvan,
- ✓ Kıdem,
- ✓ Kurumdaki çalışma süreleri,
- ✓ Medeni durum,
- ✓ Hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

3.Halk Eğitimi Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin empatik eğilimleri nasıldır?

4.Halk Eğitimi Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin empatik eğilimleri

- ✓ Cinsiyet,
- ✓ Yaş,
- ✓ Mezuniyet,
- ✓ Unvan,
- ✓ Kıdem,
- ✓ Kurumdaki çalışma süreleri,
- ✓ Medeni durum,
- ✓ Hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

5. Halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arasında duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma modeli

Halk eğitimi merkezlerinde açılan çeşitli kurslardan çok farklı kültürel özellikler taşıyan kişiler yararlanabilmektedir. Farklı eğitim seviyelerinde ve yaş guruplarında olan kişiler için eğitim verilmektedir. Bu eğitimlere ülke vatandaşları yanında göçmenler ve mülteciler de katılabilmektedir.

Bu çalışmada halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri tespiti ile bunu etkileyen değişkenlerin neler olduğu ve kültürler arası duyarlılık ile empatik eğilimler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkilerin derinlemesine betimlenerek, detaylı analiz edilmesine olanak tanıyan araştırma modelidir. İki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. (Karasar, 2006).

Evren ve örneklem

Bu çalışmanın evreni 2017–2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan 16 halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmenlerdir. Örneklem, belli kurallara göre, belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 2006, s.110-111). Örneklem evrenin bir parçası olup hem araştırma, hem de istatistiksel bakımdan büyük önem taşır. Örneklem en önemli özelliği yansız ve temsili olmasıdır (Kaptan, 1983, s.135). Bu doğrultuda İstanbul Anadolu yakasında bulunan 16 halk eğitimi merkezinde çalışan tüm öğretmenler evreninde çalışmaya katılan 270 öğretmen örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	Gruplar	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	125	58,4
	Erkek	89	41,6
	Toplam	214	100,0
Yaş	29 yaş ve altı	86	40,2
	30-40 yaş	96	44,9
	41 yaş ve üzeri	32	15,0
	Toplam	214	100,0
Medeni durum	Evli	141	65,9
	Bekâr	73	34,1

	Toplam	214	100,0
Öğrenim	Lisans	190	88,8
	Lisans Üstü	24	11,2
	Toplam	214	100,0
Ünvan	Öğretmen	196	91,6
	Yönetici	18	8,4
	Toplam	214	100,0
Görev	1-5 yıl	81	37,9
	6-10 yıl	83	38,8
	11 yıl ve üzeri	50	23,4
	Toplam	214	100,0

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” ve “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği

Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ölçmek için, Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen 24 maddelik 5’li Likert tipi Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılmıştır.

Bu ölçek Türkçe’ye Üstün (2011) tarafından uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin güvenirlik çalışması kapsamında gerçekleştirilen iki ayrı uygulamada hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları .86 ve .88’dir.

Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin geçerlik çalışması için Üstün (2011) Yıldız Teknik Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Sertifika Programı’na devam eden toplam 181 öğretmen adayı ile çeşitli devlet üniversitelerinde pedagojik formasyon almakta olan 59 öğretmen adayına ölçme aracı uygulanmıştır. Geçerlik çalışmasında tek faktör olarak değerlendirilen maddelerin faktör yük değerleri .19 ile .81 arasında değişmektedir. 19. maddenin faktör yük değerinin .19 olması nedeniyle bu madde ölçekten çıkarılmıştır. 11. maddenin ise faktör yük değerinin .29 olduğu görülmektedir. Türkçe’ye uyarlanmış formuna ait alfa katsayısı ise .90’dır. Bu katsayı, ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmış formunun iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Orijinal formunda 5 faktörden oluşan ölçek Türkçe uyarlamasında tek faktörlü olarak analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda 19. madde, faktör yük değeri düşük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 23 madde dil eşdeğerliği, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sırasında kabul edilebilir değerler gösterdikleri için ölçekte aynen yer almıştır (Üstün, 2011). Ölçek 5 li likert tipi bir ölçektir. 1 den 5 e kadar her madde için puan verilmekte; 2, 6, 7, 9, 11, 12, 15, 18, 19, 21. maddeler ters puanlanmaktadır.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)

Bu ölçek Dökmen (1988), tarafından empatik eğilim ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 20 soru ile oluşturulmuş likert tipi bir ölçektir. 1-5 arası puanlar verilir. Ölçekte 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15. maddeler ters çevrilerek toplanır. Alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100’dür. Puanların yüksekliği empatik eğilimin yüksekliğini verir. EEÖ’nin geçerlik çalışması yine Dökmen (1988) tarafından yapılmıştır. 24 kişilik bir denek grubunun EEÖ ve Edwards Kişisel Tercih Envanteri’nin “Duyguları Anlama” bölümünden aldıkları puanlar arasındaki benzer ölçekler geçerliği 0.68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği 0.82’dir. Ölçeğin araştırma

grubu için Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur (Dökmen, 2003, s. 342).

Verilerin toplanması

2017–2018 eğitim-öğretim yılında örneklem belirlenip, kullanılacak ölçekler için izin alınıp ve araştırma için gerekli izinler yasal yollarla alındıktan sonra, belirlenen kurumlara gidilip okul müdürleriyle araştırma konusunda konuşulmuş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Çoğaltılan ölçekler öğretmenler tarafından cevaplandıktan sonra toplanmıştır.

Verilerin analizi ve yorumlanması

Veriler “SPSS for Windows ver: 20.0” programında çözümlenmiş, manidarlıklar minimum $p < ,05$ düzeyinde sınanmıştır. Araştırma grubunu oluşturan halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin toplam puanları için, aritmetik ortalama ve ss, değerleri saptanmıştır. Öte yandan, karşılaştırma analizleri için yeterli dağılımın oluşmadığı değişkenler için anlamlı birleştirmelerle gruplar birleştirilmiştir. Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği gösteren gruplar için parametrik tekniklerden ikili gruplarda t testi ikiden fazla olan gruplarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlı çıkması durumunda da Scheffe testi yapılmıştır. Ayrıca ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1.Öğretmenlerin Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeğinin Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Kültürler Arası Duyarlılık	270	90,67	3,989

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık ölçeğinin toplam puanların ($\bar{X} = 90,67$, $ss = 3,989$) olduğu tespit edilmiştir.

1.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Cinsiyet Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Kültürler Arası Duyarlılık	Kadın	175	90,46	4,182	,316	-1,172	268	,242
	Erkek	95	91,05	3,595	,369			

Tablo 3’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların cinsiyete göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin yaşlarına göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Yaş Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f, x ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P
Kültürler Arası Duyarlılık	29 yaş ve altı	50	92,90	3,738	G.Arası	344,369	3	114,790		
	30-40 yaş	90	90,56	3,184	G.İçi	3935,631	266	14,796		
	41-50 yaş	55	90,27	4,889	Toplam	4280,000	269		7,758	,000
	51 ve üzeri	75	89,60	3,781						
	Toplam	270	90,67	3,989						

Tablo 4’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların yaşa göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Yaşa Göre Kültürler Arası Duyarlılık Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Kültürler Arası Duyarlılık	29 yaş ve altı	30-40 yaş	2,344*	,678	,008
		41-50 yaş	2,627*	,752	,007
		51 ve üzeri	3,300*	,702	,000
	30-40 yaş	29 yaş ve altı	-2,344*	,678	,008
		41-50 yaş	,283	,658	,980
		51 ve üzeri	,956	,601	,472
	41-50 yaş	29 yaş ve altı	-2,627*	,752	,007
		30-40 yaş	-,283	,658	,980
		51 ve üzeri	,673	,683	,808
	51 ve üzeri	29 yaş ve altı	-3,300*	,702	,000
		30-40 yaş	-,956	,601	,472
		41-50 yaş	-,673	,683	,808

Tablo 5’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılık puanlarının yaşa göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucu verilmiştir. Söz konusu farklılığın 29 yaş ve altı ile diğer yaş grupları arasında olduğu, 29 yaş ve altı alan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.3. Öğretmenlerin Mezuniyetlerine Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin mezuniyetlerine göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Mezuniyet Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	<i>ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	F	<i>P</i>
Kültürler Arası Duyarlılık	Önlisans	45	90,89	3,249	G.Arası	76,004	2	38,002	2,414	,091
	Lisans	195	90,85	4,096	G.İçi	4203,996	267	15,745		
	Yüksek Lisans	30	89,17	4,086	Toplam	4280,000	269			
	Toplam	270	90,67	3,989						

Tablo 6’da görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların mezuniyetlerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.4. Öğretmenlerin Unvanlarına Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin unvanlarına göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Unvan Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Unvan	n	\bar{x}	<i>ss</i>	Sh	t Testi		
						T	sd	<i>p</i>
Kültürler Arası Duyarlılık	Öğretmen	225	90,62	3,943	,263	-,409	268	,683
	Yönetici	45	90,89	4,249	,633			

Tablo 7’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların unvanlarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.5. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin kıdemlerine göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Kıdem Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	<i>ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	F	<i>P</i>
Kültürler Arası Duyarlılık	1-5 yıl	48	89,70	5,403	G.Arası	82,294	2	41,147	2,617	,075
	6-10 yıl	30	90,22	4,492	G.İçi	4197,706	267	15,722		
	11 yıl ve üzeri	192	91,06	3,287	Toplam	4280,000	269			
	Toplam	270	90,67	3,989						

Tablo 8’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların kıdemlerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.6. Öğretmenlerin Kurumdaki Çalışma Süresine Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin kurumdaki çalışma süresine göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Kurumdaki Çalışma Süresi Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	<i>ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	F	<i>P</i>
Kültürler Arası Duyarlılık	1-3 yıl	45	90,56	5,841	G.Arası	367,404	2	183,702	12,536	,000
	4-10 yıl	35	87,71	3,900						
	11 yıl ve üzeri	190	91,24	3,166	Toplam	4280,000	269			
	Toplam	270	90,67	3,989						

Tablo 9’da görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların kurumdaki çalışma süresine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Kurumdaki Çalışma Süresine Göre Kültürler Arası Duyarlılık Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Kültürler Arası Duyarlılık	1-3 yıl	4-10 yıl	2,841*	,863	,005
		11 yıl ve üzeri	-,681	,635	,563
	4-10 yıl	1-3 yıl	-2,841*	,863	,005
		11 yıl ve üzeri	-3,523*	,704	,000
11 yıl ve üzeri	1-3 yıl	,681	,635	,563	
	4-10 yıl	3,523*	,704	,000	

Tablo 10’da görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılık puanlarının kurumdaki çalışma süresine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucu verilmiştir. Söz konusu farklılığın 4-10 yıl çalışma süresine sahip olan grupla diğer gruplar arasında olduğu, 4-10 yıl çalışma süresine sahip olanların kültürel duyarlılıklarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu, en yüksek duyarlılığın ise 11 yıl ve üstü çalışma süresine sahip olanlarda olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.7. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Medeni Durum Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Medeni durum	n	\bar{x}	<i>ss</i>	Sh	t Testi		
						t	sd	<i>p</i>
Kültürler Arası	Evli	185	90,46	4,135	,304	-1,261	268	,209

Duyarlılık Bekâr 85 91,12 3,633 ,394

Tablo 11’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların medeni durumlarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

1.8. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeyleri

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Hizmet İçi Eğitim	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Kültürler Arası Duyarlılık	Aldım	195	90,64	3,850	,276	-,170	268	,865
	Almadım	75	90,73	4,357	,503			

Tablo 12’de görüldüğü üzere, kültürler arası duyarlılıkların hizmet içi eğitimlere katılma durumuna göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2. Öğretmenlerin Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin empatik eğilimleri Tablo 13.’de verilmiştir.

Tablo 13. Empatik Eğilimleri Ölçeğinin Toplam Puanlar ve Tüm Alt Boyutların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Empati	270	77,61	3,135

Tablo 13’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri ölçeği puanların ($\bar{X} = 77,61$, $ss=3,135$) olduğu tespit edilmiştir.

2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre empatik eğilimleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 4.13. Empatik Eğilimlerinin Cinsiyet Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Empati	Kadın	175	78,09	3,220	,243	3,443	268	,001
	Erkek	95	76,74	2,784	,286			

Tablo 14’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimlerinde grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin yaşlarına göre empatik eğilimleri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Empatik Eğilimlerinin Yaş Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	<i>ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	F	<i>P</i>
Empati	29 yaş ve altı	50	76,70	3,530	G.Arası	116,399	3	38,800		
	30-40 yaş	90	78,28	2,938	G.İçi	2527,768	266	9,503		
	41-50 yaş	55	78,09	2,413	Toplam	2644,167	269		4,083	,007
	51ve üzeri	75	77,07	3,358						
	Toplam	270	77,61	3,135						

Tablo 15’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin yaşa göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Yaşlarına Göre Empatik Eğilimlerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Yaş (i)	Yaş (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	<i>Sh_{x̄}</i>	<i>p</i>
Empati	29 yaş ve altı	30-40 yaş	-1,578*	,544	,040
		41-50 yaş	-1,391	,602	,152
		51ve üzeri	-,367	,563	,935
	30-40 yaş	29 yaş ve altı	1,578*	,544	,040
		41-50 yaş	,187	,528	,989
		51ve üzeri	1,211	,482	,100
	41-50 yaş	29 yaş ve altı	1,391	,602	,152
		30-40 yaş	-,187	,528	,989
		51ve üzeri	1,024	,547	,323
	51ve üzeri	29 yaş ve altı	,367	,563	,935
		30-40 yaş	-1,211	,482	,100
		41-50 yaş	-1,024	,547	,323

Tablo 16’da görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin yaşlarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucu verilmiştir. Söz konusu farklılığın yaşları 30-40 olan grupla 29 yaş ve altı olan grup arasında olduğu, 30-40 yaş grubunun daha yüksek empatik eğilim taşıdığı görülmüştür. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.3. Öğretmenlerin Mezuniyetlerine Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin mezuniyetlerine göre empatik eğilimleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Empatik Eğilimlerinin Mezuniyet Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	<i>ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	F	<i>P</i>
Empati	Önlisans	45	76,78	3,496	G.Arası	37,607	2	18,803		
	Lisans	195	77,77	3,041	G.İçi	2606,560	267	9,762	1,926	,148
	Yüksek Lisans	30	77,83	3,075	Toplam	2644,167	269			

Toplam 270 77,61 3,135

Tablo 17’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin mezuniyetlerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.4. Öğretmenlerin Unvanlarına Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin unvanlarına göre empatik eğilimleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Empatik Eğilimlerinin Unvan Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Unvan	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Empati	Öğretmen	225	77,78	3,161	,211	1,964	268	,051
	Yönetici	45	76,78	2,891	,431			

Tablo 18’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin unvanlarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yöneticilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.5. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin kıdemlerine göre empatik eğilimleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Empatik Eğilimlerinin Kıdem Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P
Empati	1-5 yıl	48	77,30	3,471	G.Arası	16,365	2	8,183	,831	,437
	6-10 yıl	30	78,11	4,030						
	11 yıl ve üzeri	192	77,57	2,757	Toplam	2644,167	269			
	Toplam	270	77,61	3,135						

Tablo 19’da görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin kıdemlerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.6. Öğretmenlerin Kurumdaki Çalışma Süresine Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin kurumdaki çalışma süresine göre empatik eğilimleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Empatik Eğilimlerinin Kurumdaki Çalışma Süresi Faktörüne Göre Anova Testi Sonuçları

<i>f</i> , <i>x</i> ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P
Empati	1-3 yıl	45	78,78	2,275	G.Arası	136,708	2	68,354	7,279	,001
	4-10 yıl	35	76,14	2,735						
	11 yıl ve üzeri	190	77,61	3,274	Toplam	2644,167	269			
	Toplam	270	77,61	3,135						

Tablo 20’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin kurumdaki çalışma süresine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı Scheffe testi uygulanmış, test sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Kurumdaki Çalışma Süresine Göre Empatik Eğilimlerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Kurumdaki Çalışma Süresi (i)	Kurumdaki Çalışma Süresi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Empati	1-3 yıl	4-10 yıl	2,635*	,691	,001
		11 yıl ve üzeri	1,173	,508	,072
	4-10 yıl	1-3 yıl	-2,635*	,691	,001
		11 yıl ve üzeri	-1,462*	,564	,036
	11 yıl ve üzeri	1-3 yıl	-1,173	,508	,072
		4-10 yıl	1,462*	,564	,036

Tablo 21’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin kurumdaki çalışma süresine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonucu verilmiştir. Söz konusu farklılığın kurumdaki çalışma süresi 4-10 yıl olan grupla diğer gruplar arasında olduğu, 4-10 yıl olan grubun en düşük empatik eğilimleri olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.7. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre empatik eğilimleri Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Empatik Eğilimlerinin Medeni Durum Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Medeni durum	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Empati	Evli	185	77,30	3,100	,228			
	Bekâr	85	78,29	3,120	,338	-2,449	268	,015

Tablo 22’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin medeni durumlarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bekâr öğretmenlerin empatik eğilimlerinin evli öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.8. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Empatik Eğilimleri

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumuna göre empatik eğilimleri Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Empatik Eğilimlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Faktörüne Göre t Testi Sonuçları

Puan	Hizmet İçi Eğitim	n	\bar{x}	ss	Sh	t Testi		
						t	sd	p
Empati	Aldım	195	77,87	3,048	,218			
	Almadım	75	76,93	3,277	,378	2,219	268	,027

Tablo 23’de görüldüğü üzere, empatik eğilimlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin empatik eğilimlerinin hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

3.Öğretmenlerin Kültürler Arası Duyarlılıkları ile Empatik Eğilimleri Arasındaki Korelasyon

Öğretmenlerin kültürler arası duyarlılıkları ile empatik eğilimleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Kültürler Arası Duyarlılıkları ile Empatik Eğilimleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Empati	
	r	,009
Kültürler Arası Duyarlılık	p	,884
	n	270

Tablo 24’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin kültürler arası duyarlılıkları ile empatik eğilimleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Kültürler arası duyarlılık ile empatik eğilimler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada kültür kavramı, kültürler arası duyarlılık ve empatik eğilimleri etkileyen demografik değişkenler halk eğitimi merkezleri örneğinde ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Halk eğitimi merkezlerinde açılan değişik kurslardan çok farklı kültürel özellikler taşıyan kişiler yararlanabilmektedir. Farklı eğitim seviyelerinde ve yaş gruplarında olan kişiler için kurslar açılmaktadır. Bu kurslara ülke vatandaşları yanında göçmenler ve mülteciler de katılabilmektedir. Burada çalışan öğretmenler bu farklılıklarla yüz yüzedirler. Bu sebeple öğretmenlerin kültürler arası duyarlılıklarının ve empatik eğilimlerinin yüksek olması beklenmektedir. Kültürel açıdan duyarlı öğretmenlerin, sınıflarındaki kültürel ve etnik çeşitlilikteki birçok öğrencinin ihtiyaçlarına özel olarak cevap vermesi gerekir. Kültürel olarak duyarlı öğretim, özellikle öğrenci odaklı öğretim süreçlerinin uygulanmasının yanı sıra etnik ve kültürel olarak ilgili müfredatın seçilmesini ve sunulmasını içerir. Bu açıdan kültürel duyarlılığa sahip öğretmenlerin bulunması istenmektedir. Araştırma sonucunda örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık ölçeğinin toplam puanların ($\bar{x} = 90,67$, $ss=3,989$) olduğu tespit edilmiştir.

Kültürler arası duyarlılıkların cinsiyet, mezuniyet, unvan, kıdem, medeni durum ve hizmet içi eğitim alma durumuna göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kültürler arası duyarlılık puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 29 yaş ve altı ile diğer yaş grupları arasında olduğu, 29 yaş ve altı alan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kültürler arası duyarlılık puanlarının kurumdaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Söz konusu farklılığın 4-10 yıl çalışma süresine sahip olan grupla diğer gruplar arasında olduğu, 4-10 yıl çalışma süresine sahip olanların kültürel duyarlılıklarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu, en yüksek duyarlılığın ise 11 yıl ve üstü çalışma süresine sahip olanlarda olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin empatik eğilimleri ölçeceği puanların sonucunda empatik eğilimin daha da geliştirilebileceğini göstermektedir. Empatik eğilimlerin öğretmenlerin cinsiyetlerine göre empatik eğilimlerinde grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Empatik eğilimlerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Söz konusu farklılığın yaşları 30-40 olan grupla 29 yaş ve altı olan grup arasında olduğu, 30-40 yaş grubunun daha yüksek empatik eğilim taşıdığı görülmüştür. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Empatik eğilimlerin mezuniyetlerine, kıdemlerine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu araştırmada, empatik eğilimlerin unvanlarına göre; grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yöneticilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Empatik eğilimlerin kurumdaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Söz konusu farklılığın kurumdaki çalışma süresi 4-10 yıl olan grupla diğer gruplar arasında olduğu, 4-10 yıl olan grubun en düşük empatik eğilimleri olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Empatik eğilimlerin medeni durumlarına göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bekâr öğretmenlerin empatik eğilimlerinin evli öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Empatik eğilimlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin empatik eğilimlerinin hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin kültürler arası duyarlılıkları ile empatik eğilimleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Kültürler arası duyarlılık ile empatik eğilimler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim programlarında da yer alan hoşgörü empati ve eleştirel düşünme becerilerinin öğretimi konusunda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenlerin bu becerileri öğretebilmeleri için öncelikle kendilerinin bu becerilere sahip olmaları ve bu anlayışı özümsemeleri gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin hangi düzeyde kültürler arası duyarlılıklara ve empatik eğilimine sahip olduklarının araştırılması önemlidir. Halk eğitimi merkezleri aynı zamanda ülkemizde göçmen ve mülteci konumunda bulunan kişilere de değişik konularda kurs vermektedir. Öğretmenler bu kurslarda görev almaktadırlar. Bu öğretmenlerin bu yönüyle farklı kültürlere sahip kişilere eğitim vermektedirler. Bu bağlamda onların bakış açısının belirlenmesi önemli görülmektedir.

Öneriler

1.Uygulayıcılara Öneriler

- Araştırma sonucunda 29 yaş ve altı alan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum yaşı az olan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Farklı kültürden kursiyerlerin olduğu sınıflara bu öğretmenlerin derse girmesi sağlanabilir. Diğer öğretmenler için ise hizmet içi eğitimler yoluyla kültürler arası duyarlılığın önemi aktarılabilir.
- Bu araştırmada halk eğitimi merkezlerinde çalışma süresinin kültürler arası duyarlılığı etkilediği sonucu bulunmuştur. Hem verimlilik açısından hem de kültürler arası duyarlılığın gelişimi açısından sık öğretmen değiştirilmemesi önerilebilir.
- Sosyal çevrenin gelişimi veya sahip olduğumuz kişilerle konuşma sıklığı empatiyi olumlu etkileyebilir. Bu açıdan öğretmenlerin sosyal faaliyetlerde bulunması ve diğer insanlarla olan birliktelik sürelerini artırması önerilebilir.
- Sosyal beceri ve kültürler arası duyarlılıkları seviyesi düşük olan öğretmenlerin sosyal beceri ve empati yeteneklerini geliştirecek eğitimler almaları önerilebilir.

- Öğretmenlere mesleki yorgunluk kaynaklı karşılaşılabilecek zorluklar karşısında empati ve duygusal dayanıklılıklarını nasıl korumaları gerektiğine yönelik, çözüm odaklı hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu araştırmada hizmet içi eğitimlerin empatik eğilimleri artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Güvene dayalı ve işbirliğinin teşvik edildiği bir okul ortamında, öğretmenlerin daha yüksek düzeyde kültürlerarası duyarlılık gösterebileceği beklenebilir. Bu açıdan sağlıklı iletişimin olduğu kurumsal ortamlar oluşturmak yararlı olabilir.
- Öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık ve empatik eğilimlerini geliştirmeye yönelik öğretmenlik mesleğinin stresli yönleriyle daha etkili şekilde başa çıkmaya yardımcı olacak okul temelli uygulama ve stratejilerin geliştirilmesi önerilebilir. Öğretmenlerin farklı kültürlerden kişilerle ders dışı zamanlarda sosyal ve sportif aktivitelere katılımının sağlanmasının, onları kültürler arası duyarlılık ve empatik eğilimlerini artıracakı düşünülmektedir.
- Öğretmenlik mesleğinin temel ilkesi, öğrencilerle, özellikle de zorlayıcı öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmaktır. Ancak bazı öğretmenler, öğrenci davranışlarına sıfır tolerans göstermeleri nedeniyle okul ortamlarında baskı görebilmektedir. Bu araştırmada tecrübeli öğretmenlerin empatik eğilimleri daha yüksek bulunduğundan meslektaş dayanışmasıyla bilgi ve tecrübelerin aktarılması yoluna gidilebilir. Okul ortamında zor öğrenciler için öğretmenlerin empatik beceri doğrultusunda daha hoşgörülü davranması gerektiği önerilebilir.

2. Araştırmacılara Öneriler

- Araştırma sonucunda kültürler arası duyarlılık ile empatik eğilimler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu konuda sahada farklı çalışmalar olmaması nedeniyle aynı konu farklı örneklem gruplarında çalışılıp bu araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırma yapılabilir.
- Farklı kültürlerle karşılaşan öğretmenlerin bu kültürlerle karşı yüksek duyarlılık göstermeleri mesleki verimini ve iş doyumunu artırabilir. Bu amaçla bu konuda kültürler arası duyarlılık kavramı ile diğer değişkenler ilişkisi araştırılabilir.
- Sınırlı sayıda kültürler arası duyarlılık ve empati ölçekleri olduğu dikkate alındığında bu alana ilişkin ölçekler geliştirilmesi önerilebilir.
- Bu araştırma halk eğitimi merkezinde çalışanlar üzerinde yapılmıştır benzer bir araştırma belediyelerin eğitim yerlerinde (İSMEK vb.) çalışanlar üzerinde yapılabilir.
- Bu araştırma öğretmenler üzerinde yapılmıştır benzer bir araştırma öğrenciler ve veliler üzerinde de yapılabilir.

Bilgilendirme / Acknowledgement: Bu çalışma 1. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar (ICES - 2018) kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. (2004). *Halk Kültürünün Değişim Boyutu ve Mesir Şenlikleri*. Ankara: Motif Yayınları
- Bingöl, C. (2010). *Kültürler Arası İletişim Sürecinde Kültür, Kültürel Kimlikler Ve Çeviri İlişkisi* Yüksek Lisans Tezi Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı.
- Bulduk, S., Tosun, A., Ardiç, E. (2011). Türkçe kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 19(1):25-31.

- Chen, G.-M. & William J., S. (2000). The Development and Validation of the Intercultural Sensitivity Scale. Annual Meeting of the National Communication Association, Seattle. 10.8-12.
- Dabbah, M. (2017) *What is cultural sensitivity?* Erişim Linki: <https://redshoemovement.com/what-is-cultural-sensitivity>. Erişim Tarihi: 12.05.2018.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21; s.155-190.
- Dökmen, Ü. (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1970). *Kültür kuramında Bütüncülük Sorunu Üzerine Bir deneme* Ankara: Hacettepe Basımevi.
- Kaptan, S. (1983). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik yöntemleri*.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lipps, T. (1903). Einfühlung, inner Nachahmung und Organempfindung. *Archiv für die gesamte Psychologie* 2, 185-204
- Lipps, T. (1905). Das Wissen von Fremden Ichen. *Psychologische Untersuchungen*, 4: 694–722.
- Meriç, C. (1982). *Kültürden İrfana*, İstanbul, İnsan Yayınları.
- Şişman, M. (2007). *Örgütler ve Kültürler*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Titchener, E. B. (1909). *Lectures on the Experimental Psychology of Thought-Processes*, New York: Macmillan.
- Ülken, H. Z. (1970). *Sosyoloji Sözlüğü*, M.E.B. İstanbul.
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezilik düzeylerini etkileyen etmenler*, Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Yüksek Lisans Programı.